

NÖVÉNYVAKSÁG

Foto: Képek.com / Zs.

a zöld háttér

A NÖVÉNYVAKSÁG (ANGOLUL: PLANT BLINDNESS) EGY VISZONYLAG ÚJ KELETÜ KIFEJEZÉS, AMELY ARRÁ A JELENSÉGRE UTAL, HOGY AZ URBANIZÁLT TÁRSADALMAK EMBEREI HAJLAMOSAK FIGYELMEN KÍVÜL HAGYNI A NÖVÉNYEKET A KÖRNYEZETÜKBEN. A FOGALMAT ELSŐKÉNT SCHUSSLER ÉS WANDERSEE BOTANIKUSOK VEZETÉK BE A TUDOMÁNYOS DISKURZUSBA 1999-BEN. A NÖVÉNYVAKSÁG NEM PUSZTAN A NÖVÉNYEK ÉSZLELÉSÉNEK HIÁNYÁT JELENTI, HANEM MAGÁBAN FOGLALJA AZOK ISMERETÉNEK, AZONOSÍTÁSÁNAK ÉS ÖKOLÓGIAI JELENTŐSÉGÉNEK FELISMERÉSI HIÁNYÁT IS. PARSLEY, DAIGLE ÉS SAIBEL 2022-BEN EGY ÚJ ELNEVEZÉST JAVASOLTAK, A NÖVÉNYTUDATOSSÁGI EGYENLŐTLENSÉG KIFEJEZÉST (ANGOLUL: PLANT AWARENESS DISPARITY), AMELY AZT IS SUGALLJA, HOGY A NÖVÉNYEKSEL KAPCSOLATOS ISMERETEK, FIGYELEM ÉS TUDATOSSÁG TANULÁSSAL, TAPASZTALÁSSAL FEJLESZTHETŐ.

A növények valójában nem láthatatlanok, hanem leginkább egy zöld háttérként észleljük őket. **A növényzet egy színbeli és térbeli folytonossággént jelenik meg az emberi szem számára, amelynek előterében kiugró elemként észleljük az aktív, mozgó, egyedi állatokat.** Pedig a növények egyáltalán nem unalmasak, s ha valaki látta Sir David Attenborough A növények maganélete című filmjét, az tudja, hogy ha kicsit felgyorsítjuk a növényi mozgás ritmusát vagy bekukkantunk a felszín alá, rettentően izgalmas kalandok tárulnak a szemünk elé. Az állatokkal szembeni pozitív megkülönböztetés azonban nem csupán a laikus közönségre jellemző, hanem akár a természetvédelmi folyóiratokban is találkozhatunk vele. Egy kutatás során elemezték az állatok és növények jelenlétét három jelentős természetvédelmi folyóiratban. Az eredmények azt mutatták, hogy az emlősök jelentősen többször szerepeltek a magazinok borítóján, mint más taxonok, és a növények kifejezetten alulreprezentáltak voltak. Egy gyors kutatást végezve a Varázslatos Magyarország fotógalériájában, a pontskála mindkét végéről válogatva fotókat, azt találtuk, hogy 1000 képből 473 fotón egy állat van a fókuszban, és csupán 88 képen egy – többnyire virágzó – növény.

Fotó | Banks, Peter Valentin

Fotó | Barbalics Nándor

Fotó | Kádár Ferenc

Miközben a táplálékláncok alapját képező növényekre épül nemcsak az élelmiszer-biztonságunk, a gyógyszeripar vagy az általunk belélegzett oxigén, egy tágabb idő- és térbeli keretben gondolkodva, a növényvakság a biodiverzitás csökkenésével is összefüggésbe hozható. A növényvakság kezelése segíthet a környezet- és természetvédelmi problémák súlyosságának észlelésében is, így hozzájárulhat a környezet- és természetvédelmi erőfeszítések sikerességéhez.

Fontos kérdés tehát, hogy honnan ered ez a jelenség, és mit tudunk tenni ellene. A kutatások arra engednek következtetni, hogy az emberek növénytudatossága és érdeklődése ott alakul ki, ahol közvetlenül tapasztalják meg a növények hasznát és jelentőségét mindennapi életükben. Például egy pásztor számára fontos ismerni a legelő növényeit, hasonlóképpen azok számára, akik gyógynövényeket vagy vadon termő ehető növényeket gyűjtenek, szintén elen-

Fotó | Kiss László

gedhetetlen ezek észlelése, felismerése, sőt, ezen növények élőhelyeinek és életciklusának ismerete is. Nincs konkrét bizonyíték arra, hogy a növények iránti tudatosság veleszületett lenne; ehelyett az urbanizált társadalmakban a természettel kapcsolatos tapasztalatok csökkenése okozhatja a növénytudatosság hiányát. A természettől való elidegenedés kontextusában, a természettel való esetleges érintkezések során a növények látható mozgásának

hiánya lehet a legfőbb tényező, amely miatt kevésbé tűnnek fel az emberi szemnek. Az állatok mozgása, viselkedése és megjelenése látványosabb és könnyebben megfigyelhető, míg a növények – emberi időléptékben nézve – sokkal statikusabbnak, lassan változóknak tűnnek.

A növénylátás fejlesztése: ismeretek + közvetlen és élménytelni tapasztalatok

A növénylátás, vagyis a növények iránti tudatosság és érdeklődés fejlesztése érdekében alapvető fontosságú a közvetlen és élménytelni tapasztalatok biztosítása. **A városi zöldterületek és botanikus kertek, a növények elé kített névtáblák, a botanikai fókuszú tanórák és alkalmazások kulcsszerepet játszhatnak a növények iránti érdeklődés és tudatosság növelésében.**

Ennél is közvetlenebb tapasztalat lehet a növények természetese és gondozása, amely egyszerre javíthatja a növényismeretet, segít végig követni növényi életciklusokat, és támogathatja a növényekkel kapcsolatos pozitív attitűdöket.

Továbbá a növényekről való biológiai szaktudás és tapasztalat növeli a vizuális észlelés érzékenységét. A fajismeret és az ökológiai ismeretek segítenek meglátni a növényeket, hozzájárulva a növényvakság csökkentéséhez.

Életterünk fajgazdagsága mellett tehát elengedhetetlen a személyes tapasztalat és kötődés, valamint egy olyan biológia oktatás biztosítása, amely hangsúlyt fektet a növények élménytelni tanítására és megtapasztaltatására, szerepet játszva a növényvakság leküzdésében és a növények iránti tudatosság növelésében.

Írta:
Molnos Zselyke

biológus, tanácsadó szakpszichológus
Ökopszichológiai Intézet, ecopsychology.hu

doktori hallgató:
ELTE Pszichológiai Doktori Iskola
ELTE PPK Ember–Környezet Transzaksió Intézet
(témavezetők: Dr. Düll Andrea és Dr. Varga Attila)

